

TALOUSNEUVOSTO

25.2.2014

Kokousmuistio 2/2014

Aika 25.2.2014 klo 11.30–13.30

Paikka Valtioneuvoston juhlahuoneisto

Läsnä Katainen Jyrki, puheenjohtaja
Arhinmäki Paavo
Fjäder Sture
Haglund Carl
Häkämies Jyri
Ihalainen Lauri
Järventaus Jussi
Liikanen Erkki
Lyly Lauri
Marttila Juha
Niinistö Ville
Palola Antti
Penttilä Risto E.J.
Räsänen Päivi
Urpilainen Jutta
Virkkunen Henna
Heinonen Olli-Pekka (at)
Hetemäki Martti (at)
Korkman Sixten (at)
Linna Sirkku (at)
Pohjola Matti (at)
Turunen Joonas (at)
Åkerholm Johnny (at)
Sinko Pekka (s)

1 Kokouksen avaus

Pääministeri avasi kokouksen klo 11.30 ja totesi asialistalla olevan kaksi talousneuvostolle tilattua selvitystä: Bengt Holmströmin johdolla toimineen professoriryhmän (Sixten Korkman, Matti Pohjola) raportti talouskriisin luonteesta ja kasvun edellytyksistä sekä finanssipolitiikan lähivuosien linjauksia Martti Hetemäen johdolla pohtineen asiantuntijaryhmän muistio. Holmströmin ryhmän raportti oli toimitettu jäsenille kokouskutsun mukana. Hetemäen ryhmän raportti annettiin tiedoksi edellisessä kokouksessa.

Ennen varsinaista kokousasiaa pääministeri muistutti jäseniä huhtikuun kokoukseen liittyvistä erityisjärjestelyistä ja toivoi kokoukselle mahdollisimman laajaa osanottoa.

2 Talouskriisin luonne ja kasvun edellytykset

Matti Pohjola tarkasteli esityksessään (liite 1) Suomen viimeaikaisen heikon talouskehityksen taustaa ja syitä. Taloustilanne on eräiltä osin jopa vaikeampi kuin 1990-luvun lama, josta Suomi nousi teollisuuden vetämänä. Nyt teollisuuden rakennemuutos rasittaa koko taloutta alentaen tuottavuutta ja kasvua. Tuottavuuskasvun hidastuminen on historiallisestikin poikkeuksellista. Kansainvälisessä vaihdannassa Suomen suhteellinen etu on keskittynyt harvoille teollisuuden aloille, jotka ovat nyt taantuvia.

1990-luvun lamaan seuranneiden hyvien vuosien aikana Suomessa karttui paljon yleiskäyttöistä osaamista ja kansainvälistä kokemusta, jota jatkossa tulisi kyetä hyödyntämään. Osaaminen ei ole kadonnut ja Suomella on edellytykset palata kriisiä edeltävälle kasvu-uralle – jos kriisi kirvoittaa riittäviin toimiin. Kasvua ja vientiä on vahvistettava, mutta yksittäistä ja nopeavaikutteista keinoa ei kuitenkaan ole. Talouspolitiikalta edellytetään määrätietoisuutta, pitkäjänteisyyttä ja kärsivällisyyttä.

Sixten Korkman esitteli raportin osia, joissa pohditaan talouskasvua, työn tarjontaa ja julkisen talouden vakautta edistäviä julkisen vallan toimenpiteitä. Valtiovalta voi vauhdittaa talouskasvua kohentamalla yritysten yleisiä toimintaedellytyksiä, edistämällä työn liikkuvuutta sekä tukemalla tutkimusta ja innovaatioita. Julkisen vallan on myös syytä osallistua erityisesti yritysten kasvuvaiheen rahoittamiseen. Innovaatiopolitiikassa tulisi hyödyntää enemmän muualla kehitettyjä ideoita ja imitaatiota keinona nostaa tuottavuutta.

Ennakoitavissa olevat julkiset menot eivät ole kestävästi rahoitettavissa nykyisillä veroasteilla. Verotuksen kiristämiseen ei ole kuitenkaan kasvutavoitteen vuoksi ole varaa. Hyvinvointivaltion ambitiotaso (palvelut, tulonsiirrot) on siten mitoitettava rahoituksen kestävyuden mukaisesti. Hyvinvointivaltion lupauksen täsmentäminen selkeyttäisi niin julkista kuin yksityistäkin päätöksentekoa. On tärkeää pyrkiä julkisen palvelutuotannon tuottavuuden parantamiseen ja työhön osallistumisasteen nostamiseen.

Työn tarjonnan lisäämiseksi julkisen vallan tulisi pyrkiä lyhentämään opintoaikoja muun muassa höllentämällä virkojen kelpoisuusvaatimuksia alempien korkeakoulututkintojen suosion lisäämiseksi sekä muuttamalla opintotuki lainapohjaiseksi ja sitomalla sen takaisinmaksu yksilön tulokehitykseen. Työttömyyden aikaisia aktiivitoimia tulisi aikaistaa ja työn vastaanottovelvoitetta tiukentaa. Valtiovallan tulisi varmistaa eläkejärjestelmän kestävyuden takaava uudistaminen erityisellä päätöksäennöllä sekä asettamalla meneillään oleville uudistusneuvotteluille selkeä takaraja.

3 Finanssipolitiikan lähivuosien linjaukset

Martti Hetemäki esitteli finanssipolitiikan lähivuosien linjauksia pohtineen asiantuntijaryhmän muistion keskeisen sisällön (liite 2). Ryhmä otti lähtökohdakseen valtiovarainministeriön joulukuussa 2013 julkistetun ennusteen. Sen valossa noin kolmen miljardin euron suuruinen valtiontaloutta vahvistava sopeutus riittää taittamaan valtion velkasuhteen (vuonna 2016), supistamaan valtiontalouden alijäämän noin prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon sekä täyttämään EU-sopimusten asettamat velvoitteet.

Vuoden 2015 aikana toteutettuna kolmen miljardin euron suuruiset valtiontaloutta vahvistavat toimet merkitsivät finanssipolitiikan liiallista kiristämistä tilanteessa, jossa talous on vasta toipumassa taantumasta ja resurssien vajaakäyttö on vielä suurta. Tästä syystä sopeutus tulisi jaksottaa tasaisesti vuosille 2015–2017. Jaksottaminen edellyttää kuitenkin, että hallitus täsmentää sopeutustoimet tarkasti ja panee rakenneohjelman

toimeen määrätietoisesti ja etupainotteisesti. Sopeutustoimet tulee valita niin, että haittavaikutukset pitkän ajan kasvuun minimoituvat. Asiantuntijaryhmä ei ota kantaa siihen, miten sopeutus tulisi jakaa menojen ja verojen suhteen.

4 Keskustelu

Professoriryhmän tilanneanalyysia ja toimenpide-ehdotuksia pidettiin arvokkaana lisänä käytävään keskusteluun ja valmisteluun.. Raportti täsmentää ja syventää tähän saakka esitettyä analyysia. Todettiin myös, että joihinkin ehdotuksiin liittyviä elementtejä on sisällytetty hallituksen rakennepoliittiseen ohjelmaan.

Kysymyksiä esitettiin muun muassa siitä, miksi muut Pohjoismaat ovat menestyneet niinkin hyvin vaikka niiden kokonaisveroaste on Suomen tasolla tai jopa korkeampi ja julkinen sektori suuri. Yksinkertainen vastaus on, että niiden työllisyysaste on selvästi Suomea korkeampi. Toisaalta kysymys on myös siitä, mitä verorahoilla saadaan aikaan. Pohjoismaisen mallin toimimisen edellytyksenä on, että julkisia varoja käytetään viisaasti ja muu talouspolitiikka edistää kaikin tavoin yksityistä yritystoimintaa ja talouden kansainvälistymistä.

Arveltiin myös, että Suomen työmarkkinajärjestelmä ei tarjoa riittävästi joustomahdollisuuksia taantuvilla aloilla, joilla kannattavuus on heikon hintakehityksen vuoksi alentunut. Monen yrityksen menestys perustuu tällä hetkellä säästämiseen ja investoinnit ovat alamaissa. Pitäisikö suomalaisten yritysten esimerkiksi saksalaisten tapaan panostaa enemmän korkeaan laatuun?

Hyvinvointipolitiikan rajojen ja vastuun täsmällisempää määrittelyä pidettiin tärkeä useassa puheenvuorossa. Se voisi osaltaan tukea myös yksityisen yritystoiminnan syntymistä. Suhtautuminen kuntaliitosten yhteydessä noudatettavaan 5-vuotissääntöön sen sijaan jakoi mielipiteitä. Kysyttiin myös, onko alempia tutkintoja suosiva politiikka viisasta aikana, jolloin osaamisen merkitystä toisaalta korostetaan taloudellisen menestyksen lähteenä.

Finanssipolitiikkaa pohtineen asiantuntijaryhmän osalta todettiin lukujen vielä täsmentyvän ennen kehysriihä VM:n päivitetyn ennusteen ja muun muassa rakennepaketin vaikutuksia koskevien laskelmien myötä. Sopeutuksen mitoitus ja täsmällinen suhde rakennepakettiin herätti jonkin verran kysymyksiä. Todettiin tärkeäksi saavuttaa mahdollisimman laajapohjainen yhteinen näkemys faktoista. Laajapohjaisempaa sopimista toimenpidetasolla ei kuitenkaan pidetty realistisena. Vaalisyklin ei pidä antaa häiritä tärkeitä ja välttämättömiä päätöksiä. Täydelliseen ja lopulliseen ongelmanratkaisuun ei tässäkään kysymyksessä kannata pyrkiä.

5 Kokouksen päättäminen

Talousneuvoston maaliskuun kokous pidetään keskiviikkona 19.3.2014 klo 8.00. Aiheena on "Eurooppa-ohjelmat". Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 13.30.

Pekka Sinko
talousneuvoston pääsihteeri